

МИНИСТЕРСТВО ПРОСВЕЩЕНИЯ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
Министерство образования и науки Республики Бурятия
«Администрация муниципального образования «Кижингинский район» Республики Бурятия»
Муниципальное бюджетное образование учреждение МБОУ «Оротская СОШ»

СОГЛАСОВАНО
Заместитель директора
Галданова О.Р.
от 30.08.2024

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
По родной литературе для 7 класса

2024г

Тайлбари бэшэг (Пояснительная записка)

Рабочая программа разработана в соответствии:

- Федеральный закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29 декабря 2012 года N 273-ФЗ;
- Приказ МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (в ред. Приказов Минобрнауки России от 26.11.2010 № 1241, от 22.09.2011 № 2357, от 18.12.2012 № 1060, от 29.12.2014 № 1643);
- Приказ МО и Н РФ №1897 от 17.12.2009г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта основного общего образования»;
- Приказа МО и Н РФ №1578 от 31.12.2015г. «Об утверждении и введении в действие Федерального государственного образовательного стандарта среднего общего образования»;
- Приказ Министерства образования и науки РФ от 1 февраля 2012 г. N 74 «О внесении изменений в федеральный базисный учебный план и примерные учебные планы для образовательных учреждений Российской Федерации, реализующих программы общего образования, утвержденные»;
- Приказ МО и РФ от 31.12.2015г. №1576, 1577 « О внесении изменений в Федеральный государственный образовательный стандарт начального общего образования, утвержденный приказом МО и Н РФ №373 от 06.10.2009г.»;
- Приказ МО и Н РФ №15 от 26.01.2017 г. с изменениями от 5.06.2017 №629 «Федеральный перечень учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования»;
- Образовательная программа начального общего образования, реализующая ФГОС МБОУ «Оротская СОШ»
- Уставом МБОУ «Оротская СОШ»

В соответствии с учебным планом МБОУ «Оротская СОШ» на изучение бурятской литературы в 7 классе отводится 68 часов.

Гадна Буряад Республикын Ёуралсалай болон эрдэм ухаанай яаманай дурадхаһан 5-9 классуудай буряад литератураар жэшээтэ программа (2022 он, авторнууд: Бадмаева О.Б.Ширапова Л.С.) дээрэ үндэһэлэгдэжэ, 7 классай Буряад литература(авторнууд:С.А.Ошорова,С.С.Балданова, 2018 он) түшэглэн бэшэгдээ.

Шухала зорилгонууд:

уран найханай литература хүнэй, хүн түрэлтэнэй ажамидалда тусхай һуури эзэлдэг, тэдэнэй хүгжэлтэдэ айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ ойлгуулха;

уран найханай литература шудалан үзэлхэ хадаа түрэл арадайнгаа ба бэшэшье арадуудай соел болбосорол, ёһо заншал ойлгожо абалгын тусгаар арга гэжэ ойлгуулха; искусствын этико-эстетическэ компонент байгуулха гуманитарна ойлгосонуудые тайлбарилжа үгэхэ;

уран зохеол уншаха дуратай болгохо, гое найхание наринаар ойлгодог мэдэрэл хүмүүжүүлхэ;

бодото байдал, ажабайдал ба искусство, оршон тойрониие зүбөөр сэгнэжэ, тэдэндэ үнэтэй сэнтэй гээр хандахые хургаха;

аман ба бэшэмэл хэлэлгэдэ хургаха, тэрэниие хүгжөөхэ;

хурагшад уран найханай зохиол зүбөөр, хүсэд дүүрэнээр хадуужа абаха, шэнжэлжэ, сэгнэжэ хураха гол түлэб теоретико-литературна, эстетическэ ойлгосонуудтай болохо ёһотой.

Буряад литература 7 –хи класста үзэхэдөө, хурагшад хайшаашье тэгшэ, юрэнхылэгдэһэн шадабаринуудтай (универсальные учебные действия -УУД) болохо ёһотой: (Личностные, метапредметные и предметные результаты освоения) (Планируемые результаты изучения учебного предмета)

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные УУД):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрээ хэлэхэ
- оршон тойронхи байгаалин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэһэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрэ харуулха
- хэлэээ баян, тодо, уран , сэбэр болгохоёо оролдохо;
- түрэл орондоо, байгаалидаа дуратай байһанаа, уг гарбалайнгаа утаһа мэдэһэнээ харуулжа шадаха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, шагнажа абаад бэшэхэ, зохёон бэшэхэ;
- сэдхэлэйнгээ байдал тухай, тиихэдэ үзэһэн юумэнүүд тухайгаа зохёон бэшэхэ;
- түрэл хэлэээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэһэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшуулаад ябаха шадабари (регулятивные УУД)

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ;
- багшатай сугтаа хуралсалай проблемнжэ асуудал яажа шийдхэхэ тухайгаа -хөөрэлдэн, тусхай түсэб табиха;
- хэһэн ажалтай түсэбтэй, алгоритмын ёһотой тааруулха, зэргэсүүлхэ, ажалаа шалгах, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, хурагшадай ажал тусхай критеринүүдээр шалгах, хэр зэргэ шадабаритай болообиб гэжэ элирүүлжэ хураха, критеринүүдые зохёохо.

Оршон тойронийе шудалха шадабари (познавательные УУД)

- тестээр дамжуулагдһан мэдээсэлнүүдэй янза ойлгохо: юн тухай хэлэгдэнэб, гол удхань, идейн ямар бэ?
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстүүд сооһоо (текст, схемэ, хүсэнэг, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалгаан хойшолон хоёрой хоорондох холбоо харуулха;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- Хэлэлгын зорилгоһоо дулдыдуулан өөрынгөө ханал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха
- хэлэхэ харилсаха зорилгоһоо үндэһэлэн, монолог, диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө ханал бодол, ханамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тийн өөрынгы ханал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ ханал бодолдо ерэхэ, асуудалнуудые табиха.

Буряад литератураар шадабари (предметные результаты)

- уран зохиолшын зохиол соогоо бэшэһэн уран зураглалые хөөрөжэ;
- уран зохиолшын зураглаһан зурагы ухаан бодолдоо, сэдхэлдээ бии болгожо;
- үзэжэ байһан зохиолой гол шухала үйлэнүүдые (эпизодуудые), үйлэдэгшэ нюурай хэлэһэн үгэ, хэрэг г.м. бусад олон юрын үйлэнүүдһээ илгажа;

- зохеол соохи үйлэнүүдэй болоһон шалтагааниие, сагые, тэрэнэй хойшолонгые элирүүлжэ;
- үзэжэ байһан зохеолой хэлэнэй уран аргуудые, байгаалиин зураглалнуудые текст сооһоо илгажа;
- зохеолой идейнэ болоод уран найханай талые харуулалгада сюжетэй зүйлнүүдэй (үйлын хүгжэлтын эхин, үйлын уялдалга, үйлын хүгжэлтын эгээл дээдэ шата) үүргэ болон гол проблематика элирүүлжэ;
- үзэгдэжэ байһан зохеолнуудай байгуулгын (композициин) зүйлнүүдые илгажа;
- зохеолой удха задалан харуулхадаа, геройн үүргэ ба геройдо үгэһэн авторай сэгнэлтэ эли тодо болгожо;
- зохеолой геройнуудай өөр өөрын ба бултандань хабаатай шэнжэнүүдые тодорхойлон, характеристикэ үгэжэ, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые элирүүлхэ зорилготойгоор геройнуудые зэргэсүүлжэ;
- уран зохеолнуудай текст лирическэ, эпическэ, драматическа жанрай байһаарнь тэдэниеннь хараадаа абажа, тодоор, уранаар уншажа;
- уран зохеолой геройнуудта характеристикэ үгэхэ түсэб табижа;
- үзэжэ байһан зохеолой геройнууд тухай, тэдэндэ авторай ямараар хандажа байһые хараадаа абан, хурагша бүхэнэй, бүхы хурагшадай зэргэсүүлһэн аман гү, али бэшэмэл өөрын бодомжолготой сочинени (сочинени-рассуждени) зохоожо;
- монологическа хэлэлгэ найнаар хэрэглэжэ, өөрынгөө ханамжа ойлгосотойгоор хэлэжэ, тэрэнээ ойлгуулжа, баримталжа, хамгаалжа;
- уншаһан номой справочна аппарат, мүн литературна терминүүдтэй словарь, шэнэ толинуудые хэрэглэжэ г.м.

Байгуулга ба гол удха (Содержание учебного предмета)

Оршол. Зохеолой гол нюур- абари зан- дурэ (1 час).

Үльгэр.Үльгэрэй герой. (2 час)

«Айдуурай мэргэн».(4ч) Энэ үльгэр соо хүнэй образ зураглалга.Үльгэрэй геройдо арад зоной үгэһэн сэгнэлтэ.

Буряад арадай үльгэрнүүд соо заншалта болоһоһон образуудай байгуулга.

Арадай аман ба уран найханай бэшэмэл зохеолнууд соо зураглагдаһан геройнуудай абари зан.

Шажан мургэлэй үндэһэтэй зохеол (3 час)

Ринчин Номтоев «Аршаанай дуһал». Зохеолой үндэһэн, удха, хургаал, байгуулгынь түхэл маяг.

Буряад арадай 18-19-дэхи зуун жэлнүүдэй бэшэмэл зохеолнууд (6 час)

«Бальжан хатан» тухай туужа домог.

Вандан Юмсунов «Эрдэмтэ Соохор моритой Эрилтэй хаан».

Классһаа гадуур уншалга (2 час)

Агван Доржиев Дэлхэйе эрьежэ бүтээһэн домог, һонирхолтой бэшэг хэмээгшэ оршобо.

Үргэлжэлһэн зохеол болон гол нюур тухай ойлгосо. (1 час)

Эпическэ зохеолой герой (1час)

Х.Н.Намсараев. «Олзуурхуу Ондореон». Юмор ба сатира. Комическа эффект бии болгоходо жэжэ зүйлэй дүүргэдэг үүргэ. (2час)

Ж.Т.Тумунов. «Талын бүргэд». Уран найханай зохеолнууд соо баатар зоригтониие харуулалга. Зохеолой герой ба уншалга. (2час)

Б.Н.Ябжанов. «Хэрмэшэ». Рассказ ба очерк. Зэргэсүүлгэ, геройнуудта характеристикэ үгэхын арга. Портрет ба хэлэн. Хүн ба байгаали. (3час)

В.Ж.Тулаев. «Эсэгээ хүлээлгэ» (3час)

Ц.Н.Номтоев «Шагжын хула» (3час)
Ч.Цыдендамбаев «Түрэл нютагһаа холо » (Романһаа хэһэгүүд) (6час)
Зохеолго бэшэлгэ(1час)
А.Ангархаев «Алтан» (туужаһаа хэһэгүүд)(5час)
Найруулга-бодомжолго(1час)
Ш.Байминов «Жамбал баатар» (туужалһан шүлэглэл) (5час)
Уянгын зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо(1час)
Н.Г.Дамдинов «Шэнхинээтэ нарһад» (2час)
Д.А.Улзытуев «Хабартаа», «Хабарай эхиндэ ханһа зайдан» (1час)
Л.Д.Табхаев «Зүүн Саяан», «Үбэлэй үдэшэ» (1час)
Б.Н.Жанчипов «Буряднай» (дуун) (1час)
Г.Ж.Раднаева «Наран сэсэг», «Ургы сэсэгби», «Хүгшэн эжыдээ» (1час)
Д.Ш.Доржигутабай «Хара хүнэй – дура һэшхэл» (1час)
М.Р.Чойбонов «Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал», «Зула бадарна» (1час)
Минии түрүүшын туршалганууд(1час)
Зүжэгэй зохеолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо(1час)
Б.П.Пурбуев «Талын басаган»(5 час)

Тематическа түсэб (Тематический план)

№	Хэшээлэй сэдэб	Үнг саг
I четверть		18
1.	Оршол.Үльгэр ба үльгэрэй гол нюур-абари зан-дүрэ	3
2.	Айдуурай Мэргэн	4
3.	Ринчин Номтоев «Аршаанай дуһал»	3
4.	Бальжан хатан тухай туужа домог»	3
5.	Вандан Юмсунов «Эрдэмтэ соохор моритой Эрилтэй хаан»	3
6.	Класчаа гадуур уншалга	2
7.	II четверть	
		14
8.	Үргэлжэлхэн зохёолой гол нюур-абари зан-дүрэ	1
9.	Х.Намсараев «Олзуурхуу Ондорёон»	2
10.	Ж.Т.Тумунов «Талын бүргэд»	2
11.	Б.Н.Ябжанов «Хэрмэшэ»	3
12.	В.Ж.Тулаев «Эсэгээ хүлээлгэ»	3
13.	Ц.Н.Номтоев «Шагжын хула»	3
14.	III четверть	
		20
15.	Ч.Цыдендамбаев «Турэл нютагһаа холо»	6
16.	ХХХ«Д.Банзаров тухай» Найруулга бэшэлгэ.	2
17.	А.Л.Ангархаев «Алтан»	5
18.	ХХХ Творческо практикум.	1
19.	Ш.Байминов «Жамбал баатар»	5
20.	Уянгын зохоолой гол нюур тухай юрэнхы ойлгосо	1
21.	IV четверть	
		16
22.	Н.Г.Дамдинов «Шэнхинээтэ нарһад»	2
23.	Д.А.Улзытуев «Хабартаа»	1
24.	Л.Д.Тапхаев «Зүүн Саяан», «Үбэлэй үдэшэ»	1
25.	Б.Н.Жанчипов «Буряднай»	1
26.	Г.Ж.Раднаева «Наран сэсэг», «Ургы сэсэгби», «Хүгшэн эжыдээ»	1
27.	Творческо практикум	1
28.	Д.Ш.Дордогутабай «Хара хүнэй-дура сэдхэл»	1
29.	М.Р.Чойбонов «Мүнхын аршаанай мүнгэн дуһал», «Зула бадарна»	1
30.	ХХХ Минии түрүүшын туршалганууд	1
31.	Зүжэгэй зохёолой гол нюур тухай ойлгосо	1
32.	Б.М. П.Пурбуев «Талын басаган»	5
Дүн хамта		68